

Феномен Тараса Шевченка загальноновизнаний. Якби таким простим було прочитання його творів, то чи вартою уваги багатьох поколінь була б уся творчість і власне постать самого поета? Повісті російською мовою потребують подальшого вивчення. Багато дискусій виникає з приводу художньої вартісності створених ним прозових текстів, але розуміння змісту, закладеного автором у сюжет, потребує глибокого філософського осмислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айзеншток І. Академічний Шевченко // *Червоний шлях*. – 1928. – № 4. – С. 110-117.
2. Гітін В. Спільні риси побудовання Шевченкової прози та його “Журналу” (на матеріалі повісті “Художник”) // *Світи Тараса Шевченка*: Зб. ст. до 185-річчя з дня народження поета. – Нью-Йорк – Львів, 2001. – С. 165-183.
3. Грицюта Н. Проза Т.Шевченка в контексті розвитку європейського роману виховання: Автореф.дис. ... канд.філол.наук: 10.01.01. – К., 1993. – 20 с.
4. Ефремов С. Шевченко в своєм Дневнике // *Украинская жизнь*. – 1914. – № 2. – С. 58-59.
5. Канаев И. Близнецы. – М.-Ленинград, 1959.
6. Ротач П. Від Яготина до Полтави. Тарас Шевченко і Полтавщина. – Полтава, 2002. – Кн. 2. – 260 с.
7. Смілянська В. “Святим огненным словом...”. Тарас Шевченко: поетика // Шевченкознавчі роздуми: Зб. наук. праць. – К., 2005. – С. 6-203.
8. Шевченко Т. Повне збір. тв.: У 12 т. / НАНУ. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка. – К., 2003. – Т.1: Поезія 1837-1847. – 784 с.
9. Шевченко Т. Повне збір. тв.: У 12 т. / НАНУ. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка. – К., 2003. – Т.4: Повісті. – 600 с.
10. Шевченко Т. Повне збір. тв.: У 12 т. / НАНУ. Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка. – К., 2003. – Т.5: Щоденник. Автобіографія. Статті. Археологічні нотатки. “Букварь южнорусский”. Записи народної творчості. – 496 с.

Наші презентації

Іван Франко. Казки. Повне зібрання / Упорядник, автор передмови і коментарів Г.Сабат. – Дрогобич: видавець Святослав Сурма, – 2009. – 672 с.

Тут уперше репрезентовані казки І. Франка в повному обсязі, а тексти подаються за першодруками чи останніми прижиттєвими публікаціями автора.

Його казки неповторні, мають певні спільні орієнтири та своєрідну впорядкованість і об'єднуються за певними ознаками, що мають як деякі розбіжності, так і типологічну подібність.

Вони різні за сюжетною складністю та обсягом: великі, середні й зовсім компактні і представлені як казкова оповідь, наближаючись до оповідання, новели, нарису, памфлету чи фейлетону.

За способом зображення подій у фантастичних сюжетах, метафоризовано-алегоричним характером оповіді, семантико-структурними ознаками, розмаїтим типом сюжетоформ казкову спадщину Франка можна поділити на: дитинні казочки, казки про тварин, релігійно-світоглядні, химерні, онейричні, “вандрівки” (мандрівні сюжети), орієнтальні, казки-історії,

проноси, сатирично-політичні, філософсько-символічні.

Кожна група має спільні риси з яскраво виражальною художньою-сміськовою домінантою.

І ця класифікація яскраво демонструє різнобічність та високий професіоналізм Франкової казкової епіки, а його художня майстерність, яка містить у собі і традиційність, і новаційність, яскраво проявилась і в його казках.

С.С.

Діалогічність, а не боротьба як провідний фактор, ядро культури і як організатор канону – ці моделі суголосні з постмодерністським принципом “і-і” замість модерністського “або-або”.

Тоді можливий перегляд самого явища канонічних війн: замість витіснення й заміни постатей на перший план виходить організація канону за певними рубрикаціями, що фактично і практикується в систематизації та структуруванні літератури останнім часом.

З таких позицій, імовірно, пощастить не відмінити канонічні війни, але по змозі застерегтися від них у майбутньому, зосередивши творчу енергію на позитиві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. – М., 1986.
2. Блум Г. Західний канон / Пер. з англ. – К., 2007.
3. Блум Х. Страх влияния: Теория поэзии. Карта перечитывания / Пер. с англ. – Екатеринбург, 1998.
4. Головна течія – гетерогенність – канон в сучасній американській літературі: Матеріали III Міжнародної конференції з американської літератури. 3-5 жовтня 2005 р., Київ / Відп. ред. Т.Денисова. – К., 2006.
5. Гундорова Т. Літературний канон і міф // Нова історія української літератури. (Теоретико-методологічні аспекти). – К., 2005.
6. Altieri Cb. An Idea and Ideal of a Literary Canon // *Canons* / Ed. by Robert von Hallberg. – Chicago, 1983.
7. *American Literature*. – 2004. – V.76 – № 3. – September.
8. Broich U. Does the Canon Have a Future in English Studies? // *Innovation and Continuity in English Studies. A critical jubilee*. – 2001. – V.44. – Ed. Herbert Grabes, Bamberg, 2001.
9. *Canons* / Ed. by Robert von Hallberg. – Chicago, 1983.
10. *Comparative Literature in an Age of Globalization* / Ed. by Haun Saussy. – The John Hopkins UP, 2006.
11. Guillory J. Cultural Capital: The Problem of Literary Canon Formation. – Chicago UP, 1993.
12. Hassan I. Notes on Literary Theory in an Age of Globalization or: Blackbirds Skimming the Voice // *English Now. Selected Papers from the 20th IAUP Conference in Lund* / Ed. By M.Thornmachlen. – Lund, 2008. – P. 177.
13. *Innovation and Continuity in English Studies. A critical jubilee*. – 2001. – V.44. – Ed. Herbert Grabes. – Bamberg, 2001.
14. Kenner H. The Making of the Modernist Canon // *Canons* / Ed. by Robert von Hallberg. – Chicago, 1983.
15. Matthiessen F.O. American Renaissance. Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman L. – N.Y., 1941.

Наші презентації

Тетяна Свербілова, Наталя Малютіна, Людмила Скорина.
Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини XX століття / Наук. ред. М.М.Сулима. – Черкаси: Друк ПП Чабаненко Ю.А., 2009. – 598 с.

Автори мали на меті повернути в коло літературознавчої рецепції низку призабутих текстів, творів маловідомих авторів і запропонувати нові інтерпретації класики. Українська драматургія 1900-1930-х років розглядається крізь призму модерних інтерпретаційних методик (твори Лесі Українки, О.Олеся, В.Винниченка, М.Куліша, І.Дніпровського, І.Кочерги, Я.Мамонтова, О.Корнійчука, І.Микитенка та ін.).

В.Л.

Як бачимо, саме І.Снегірьову належить і теза про особисте знайомство Г.Гесса де Кальве і Г.Сковороди, що й дотепер “кочує” по роботах науковців і має бути знята як така, що не відповідає дійсності.

Так, незважаючи на велику кількість дослідницьких студій про біографію і творчість Г.Сковороди, у них існує ще багато прогалин, “білих плям” і питань, які потребують розв’язання. Літературознавчі міфи навколо постаті видатного українського митця тільки поглиблюють існуючі лакуни та завдають шкоди науковому осягненню його спадщини. Цінність розміщених в “Украинском веснике” оповідань полягає в тому, що це були *перші* публікації, присвячені Сковороді. Гесса де Кальве критикують за фактичні неточності, закидають жанр “літературного анекдоту”, радять зараховувати до галузі фольклорного матеріалу, але незмінно повертаються до нього як до джерела найдавнішої інформації про українського мудреця, нібито написаної людиною, що знала його *особисто*...

ЛІТЕРАТУРА

1. Багалій Д. Издание сочинений Г.С.Сковороды и исследования о нем (историко-критический очерк) // Сковорода Г.С. Сочинения, избранные и редктированные проф. Д.И.Багалием. Юбилейное издание (1794-1894). – Харьков, 1894.
2. Багалій Д. Український мандрований філософ Гр. Сав. Сковорода. – Харків, 1926.
3. Багалій Д. Харьковский педагогъ и журналистъ начала XIX века Иванъ Филипповичъ Вернетъ (Изъ XVIII т. Сборника Харьковского Историко-Филологического общества, изданного в честь профессора Н.Ф.Сумцова. – Харьков, 1908.
4. Г.Гесс де Кальве, Вернет И. Сковорода, украинский философ // Украинский вестник, 1817. – Ч. 6.
5. Махновець А. Григорій Сковорода: Біографія. – К., 1972.
6. Попович М. Григорій Сковорода: Філософія свободи. – К., 2007.
7. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2 т. – К., 1973. – Т. 2.
8. Снегирев И. Украинский философ Григорий Савич Сковорода // Отечественные записки. – 1823. – Ч. 16. – № 42.
9. Тарасовъ Е. Снегиревъ, Иванъ Михайловичъ // Рускій Біографический словарь. – СПб.: Типографія тов.-ва “Общественная польза”, 1909. – Т. 18.
10. Чулков Н. Гессъ де Кальве // Русский біографический словарь. – СПб., 1903. – Т. IV.
11. Эрн В. Григорий Савич Сковорода: Жизнь и учение. – М., 1912.

М. Ізмаїл

КУР’ЄР КРИВБАСУ. – 2009. – № 236-237 (ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ)

Проза – роман “Софія” О.Ульяненко, повість Вал.Шевчука “Три фрагменти із сувою мойр”, новела Ю.Тихого “Ангели моря”.
Поезія – сонети Е.Андієвської, цикли “Мічені” В.Базилевського, “Зелена квітка тиші” М.Григоріва, “Ти” л.стринаглюка, “Полум’я” О.Сливинського.

У “Витоках” – “Пантелеймон Куліш у п’ятдесяті роки”, у “Постатях” – Ольгерд Бочковський “Із спогадів про Т.Г.Масарика” (есе І.Каневської).

У “SCRIPTIBLE” виступають І.Бондар-Терещенко, К.Борисенко, О.Соловей, Ю.Ткачук, М.Коваль, Н.Жлуктенко, О.Коцарєв, І.Шувалова, І.Пізнюк; у “Художниках України” О.Петрової – “Експресивний конструктивізм Вадима Меллера”. В “УНІВЕРСИ” – поезія Тарека Ельтаєба (пер. з нім. Н.Гончара).

В.Л.

об українском народѣ”. У брошурі відсутній виразний полемічно-патріотичний стрижень, притаманний “Повести”, а тому, власне, рецензій на “Карманную книжку” було лише дві: у “Современнике” та “Отечественных записках”. Це були невеликі анотовані статті без жодної вказівки на джерело брошури – статтю “Граф Александр Сергеевич Строганов” у “Современнике”.

Зокрема, анонімний рецензент “Современника” зазначив: “Смело сказать можем, ни одно так легко, так верно не доводит до предполагаемой цели, как рассматриваемое нами – и сочинитель в полном смысле мог назвать способ свой управлять именем – и лучшим и извлеченным из опыта” [12, 113], – водночас закликаючи поширювати цей моральний спосіб господарювання по всіх губерніях Росії.

В аналогічному ключі написано й розлогішу рецензію в журналі “Отечественные записки” – це переважно переказ змісту з великими цитатами. Анонімний рецензент зазначав: “Г. Гладкий решает один из важнейших вопросов нашего общественного быта – на пяти крошечных страничках, и решает его совершенно справедливо” [9, 51].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнедич Н. Стихотворения. – Ленинград, 1956.
2. Дорошкевич О. Невідоме Кулішеве видання // *Бібліологічні вісті*. – 1926. – № 2.
3. *Карманная книжка для помещиков, или Лучший, извлеченный из опыта способ управлять именем*. Издал помещик Черниговской губернии штаб-лекарь *Гладкий*. – СПб., 1846.
4. *Кирило-Мефодіївське товариство*: У 3 т. – К., 1990. – Т. 2.
5. *Кулиш П.* Воспоминания о Николае Ивановиче Костомарове // *Новь*: Иллюстрированный двухнедельный вестник современной жизни, литературы, науки, искусства и прикладных знаний. – СПб.; М., 1885. – Т. IV.
6. *Кулиш П.* Повне зібрання творів. Листи. – К., 2005. – Т. 1: 1841–1850.
7. *Мирний Панас*. Хіба ревуть воли, як ясла повні? Роман з народного життя Панаса Мирного та Івана Білика // *Твори*: У 2 т. – К., 1989. – Т. 1.
8. *Нахлік Є.* Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель: Наукова монографія: У 2 т. – К., 2007. – Т. II. Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша.
9. *Отечественные записки*. – 1846. – Т. XLIX. – Октябрь.
10. *Переписка Я. К. Грота с П. А. Плетнёвым*. – СПб., 1896. – Т. 2.
11. [Плетнев П., Энгельгардт Е.]. Граф Александр Сергеевич Строганов // *Современник*. – 1843. – Т. XXXI.
12. *Современник*. – 1846. – Т. XLIV. [№ 10]. – С. 113.
13. *Сочинения и переписка П. А. Плетнева*. – СПб., 1885. – Т. 1.

м. Львів

Наші презентації

Лівенко І.М. Модель світу та форми її художнього вираження в поезії Юрія Тарнавського: Монографія. – Дніпропетровськ: Січ, 2007. – 279 с.

Авторка монографії досліджує еволюцію моделі світу як смислотворення та стилізаційний конструктор поетичної творчості Ю.Тарнавського, пробує також визначити її роль у естетико-поетичальній системі його творів, пізнати закодовану в ній сутність світу й форми цього кодування в контексті української та світової літератури.

...Питання вибудованої в його поезії моделі світу як концептуального компонента вираження світобачення поета та як організуючого й реорганізуючого елемента стилю висвітлюється в літературі вперше.

С.С.

проза 20-х років ХХ ст. крізь призму синтезу мистецтв” С. Ушневич, “Музичність як елемент поетичного світовідчуття О. Влизька” Л. Дружинович, “Синестезія як якість поетики віршованого роману “Берестечко” Ліни Костенко” В.Саєнко, “Вагнерівська “драма майбутнього” та її рецепції в творчості Лесі Українки” М. Новакович, “Естетика музики і малярства у слові М. Яцківа” О. Рисак-Маланій, “Ідейно-естетична функція зорових образів у прозі М. Левицького” О. Яблонської, “Живописний портрет письменника як мова літератури” Б. Хмелюк, “Невіддільність людини і природи у поезіях Є.Гуцала” Т. Челурняк, “Філософська проблематика в драмі Лесі Українки “Блакитна троянда” А. Криловця, “Музика у творчості Е.Т.А. Гофмана” Т. Тищук, “Жартівлива пісня в “Гайдамаках” Т. Шевченка” Т. Данилюк, “Теоретичні аспекти в літературознавчих студіях професора О. Рисака” О. Шупти-В’язовської, “Художня синестезія в поетичному доробку О. Рисака” Л. Ісаєнко, “Епістолярій О. Рисака” Л. Златогорської, “Слово про Вчителя” М. Мартинюка та ін.

Підсумком конференції стане збірник наукових праць – матеріалів конференції, який планується в серії “Волинь літературна”.

м. Луцьк

Олена Рисак-Маланій, Віра Рисак

Наші презентації

Ткаченко С.І. Сходження. Життя і творчість Володимира Бровченка. – К.: Українське агенство інформації та друку “Рада”, 2008. – 156 с.

Монографія присвячена творчості нашого сучасника, знаного поета Володимира Бровченка.

До своєї творчої лабораторії автор залучив його поетичні та прозові твори, а також численні журнальні та газетні публікації та критичні статті про його творчість за понад 50-річний шлях у літературі.

Книга має три глави: I – “Поет і ріднокрай”, II – “Поет і народ”, III – “Поет і слово”, кожна з яких має три розділи.

У своєму дослідженні автор спирається на свої враження від особистого спілкування з В.Бровченком – людиною і поетом.

С.С.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРО СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА

Питання наукового осмислення та опрацювання різноманітного біографічно-критичного матеріалу, присвяченого видатному українознавцю, політику, громадському діячеві, академіку ВУАН та історичу української літератури Сергію Єфремову, уже давно на часі. Тим більше, що донині ні в материковій, ні в діаспорній Україні подібна робота ще не проводилась. Причин цьому кілька. За часів царської імперії для подібних науково-критичних оглядів ще не існувало відповідної методологічної бази; пізніше ж, після швидкоплинної епохи постреволюційного Українського Відродження, такому осмисленню завадили трагічні події сталінської доби.

Критичні матеріали про С. Єфремова з'являються в періодиці кінця ХІХ – поч. ХХ ст. з початком його наукової діяльності як реакція митців красномовного слова, громадських діячів, науковців та інших на його візію літературного процесу. У пресі знялася гостра дискусія, відгомони якої даються взнаки й тепер – через століття (як один із негативних наслідків можна назвати незаслужене вилучення творів С. Єфремова з офіційних навчальних програм і середньої, і вищої шкіл). На увагу заслуговують публікації як у “Киевской Старине” чи “ЛНВ”, так і в інших виданнях, статті Д. Дорошенка, А. Кримського тощо.

Публікації радянського часу (із середини 1920-х до середини 1930-х рр.) мали поспіль негативний характер. Кампанія боротьби з “єфремовщиною” була масштабною: як до, так і після процесу “Спілки визволення України” відповідні статті друкувались не лише в республіканській, а й у всесоюзній пресі 1930-х років. Це явище, незважаючи на одіозність та однорідність оцінок, теж потребує уважного вивчення. Цікаві для дослідження й публікації західноукраїнської газети “Діло”, весь сегмент діаспорної преси 1930-х, яка висвітлювала події в УРСР, україномовної преси окупаційного періоду 1941-1945 рр. Після Другої світової війни в Україні на ім'я С. Єфремова було накладене повне табу, і навіть у негативному контексті аж до кінця 1980-х рр. він ніде (за поодинокими винятками) не згадувався. Історіографічну прогалину заповнила література діаспори – публікації членів організацій “СВУ на еміграції” (утвореної в 1952 р.), “Спілка української молоді”, поодинокі мемуарні та наукові матеріали. У діаспорі було видане також художньо-публіцистичне дослідження українського дисидента Г. Снегір'єва про справу СВУ – “Набої для розстрілу”. Майже в усіх українських еміграційних періодичних та багатьох окремих виданнях широко обговорювалося питання існування СВУ. Наразі весь цей масив матеріалів не те що не систематизований, а й навіть елементарно не відстежений ані вітчизняними, ані діаспорними дослідниками. Питання статусу джерел не можна вважати коректним, адже для повного й неупередженого дослідження важливий увесь бібліографічний зріз теми. З погляду бібліографії в одній площині розглядається й серйозна наукова розвідка, і “легковажна” публікація у пресі.

В Україні наприкінці 1980 – на початку 1990-х рр. нарешті з'явилися видання праць С. Єфремова (1993 – “Літературно-критичні статті”, 1998 – “Щоденники”, 2002 – “Вибране”), а слідом – нові публікації. Цінне джерело становлять матеріали всеукраїнських Єфремовських читань, розвідки сучасних учених, публіцистів, педагогів. Викликають інтерес сучасні нечисленні поки що дисертації, присвячені життю й діяльності С. Єфремова, та пов'язані з ними публікації.

Актуальність сучасного біобібліографічного покажчика про С. Єфремова ні в кого не викликає сумнівів. Він стане справжньою “ниткою Аріадни” для нових поколінь дослідників у лабіринті наявного різнопланового матеріалу. Нині як перший, підготовчий

етап цієї праці, у відомому щоквартальному альманасі “Молода нація”, котрий з 1996 р. виходить у видавництві “Смолоскип (де вперше опубліковано підготовані В. Плачиндою спогади С. Єфремова “Про дні минулі”), з’явилася вибрана критична єфремовознавча бібліографія, укладена Т. Єрмашовим¹. Це лише невелика частина значної джерельної бази, повний масив якої має вийти окремим виданням. Матимемо надію, що таке видання буде здійснене найближчим часом, адже на нього очікують багато небайдужих до історії свого народу громадян.

Упорядник просить відгукнутися всіх, хто має матеріали з досліджуваної теми й може подати свої уточнення та доповнення. Це допоможе гідно увічнити пам’ять про одного з кращих синів України².

Лілія Коробко

¹ Єрмашов Т. В. Сергій Єфремов (1876-1939): Біобібліографічний покажчик // Молода нація. – 2007. – № 2 (43). – С. 206-256; 2008. – № 1 (46). – С. 106-115.

² Координати упорядника: 08292, вул. Пушкінська, 42, м. Буча, Київська обл. Тел.: 8 (067) 973-06-50. E-mail: Ermashov@ukr.net.

Васьків М.С. Романні форми в українській літературі 1920-1930-х років: Монографія. – Кам’янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2009. – 325 с.

Більшість розглянутих у монографії романних форм ґрунтовно досліджуються вперше. Визначаються жанрові параметри роману, які значно більші, ніж в інших жанрів, хоч зображально-виражальні можливості також обмежені. Автор аналізує особливості різних романних форм у контексті розвитку української літератури 1920-1930-х років (уривків, епізодів із роману, незавершених творів та романів у віршах тощо), які автори називали романами, хоч насправді такими вони ще не були. Такі “підступи до роману” стали серйозним етапом у розвитку української літератури 1920-х – 1930-х рр. та творчості окремих письменників, які показали час становлення й утвердження нації та її літератури в романному наративі.

Михайло Капелістий. А нащадкам не байдуже. – Хмельницький, 2008. – 191 с.

Ця книжка присвячена правнучці Т.Г.Шевченка Анастасії Григорівні Відоменко-Шевченко й розповідає про неї, її синів та внуків.

Автор послуговувався історичними джерелами та науковими розвідками Д.Яворницького, А.Скальковського, інших учених, які цікавилися генеалогією Шевченка, вивчав також історичні документи, зіставляв дати. Так, зокрема, віднайшлося його коріння в Запорізькій Січі, що було таємницею понад 300 років. Прадід поета Андрій навчався в Кошовій школі, де готували воїнів-характерників, чиновників дипломатичної служби та перекладачів. За усними спогадами академіка Яворницького (Дмитру Красицькому-правнуку сестри Катерини), у нього тоді були наявні якісь документи що засвідчували, ніби по закінченню навчання прадіда Т.Г.Шевченка було обрано кошовим писарем Запорізької Січі.

С.С.